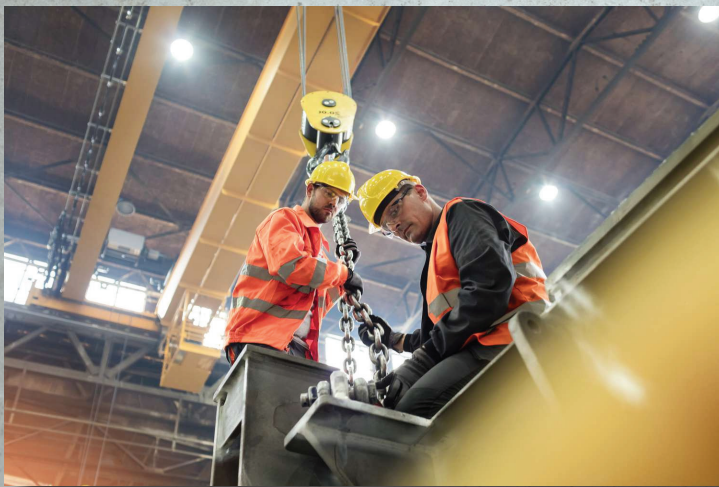

ИЗВЕШТАЈ НА НЕСРЕЌИ ПРИ РАБОТА

Годишен извештај за 2024

Смртни случаи, повреди и несреќи при работа

Предговор

Градењето на превентивната култура е на пиедесталот на делувањето на нашето Македонско Здружение за Заштита При Работа. Таа култура е постулатот на кој за целото постоење на нашето здружение се бориме. Пандемијата од претходните години со целата своја жестина ја покажа во целост потребата од градење на систем на превенција, вистински систем, систем на преофесионалност, заедништво и неполитизираност.

Конечното отварање, ги зголеми активностите во реалниот сектор, но и новите технологии и процеси ги зголемија предизвиците. Ако според Меѓународната Организација на Труд, 4% од БДП во сиромашните земји оди во компензација на повредите, тогаш директните загуби кои ги трпи Македонија се над 400 милион евра, фрапантна бројка, која што нашата кривка економија не смее и не може да си го дозволи.

Во извештајот кој е пред Вас, ќе видите дека имаме тренд на намалување на несреќите при работа, но тоа не смее да ги намали сите активности на засегнатите страни.

Градењето на партнерски однос со синдикатите, организациите на работодавачите, медиумите, здруженијата од регионот, беа во фокусот на работењето на МЗЗПР. Да не забораваме дека несреќите при работа може да се спречат, но од суштинско значење е да се научат лекциите како до нив да не дојде. 2024 година беше година на многу активности на МЗЗПР, пред се на регионално ниво и најмногу на подигнување на свеста на јавноста. Студиските посети во европските земји ни покажаа дека сето она што го работиме не води на вистинскиот пат и дека само со заеднички сили ќе ги постигнеме нашите цели.

Се надеваме дека и со ова ќе ги поттикнеме сите, да разберат, дека со заштитата при работа не треба да има компромис.

Петар Наумовски
Претседател на Македонското здружение за заштита при работа

П.С. Благодарам на сите колеги кои помогнаа во изготвувањето на овогодинашниот извештај за случените несреќи на работното место!

Вовед

Како единствена професионална граѓанска организација од областа на заштитата при работа во Македонија, во континуитет од 2008 година објавуваме извештаи за случени несреќи на работното место, кои во себе содржат информации за потешко случени несреќи на работа, така и оние кои се со смртен исход.

Мораме да предочиме дека овој извештај е единствениот кој најблиску ја отсликува суровата реалност дека во Македонија се гине на работното место. Ова е единствен извештај кој дури и самите автори на истиот зборуваат дека е конзервативен и дека ниту од далеку ги опфаќа сите случени несреќи на работното место, смртните случаи на работното место, ниту пак професионалните заболувања. Овој извештај е еден континуиран напор на група на професионалци од Македонското здружение за заштита при работа кои веруваат дека работите мора да се променат на подобро бидејќи друга алтернатива е опустошена Македонија.

Сведоци сме на пандемии од светски размери, на економски колапси на цели држави, војни кои немаат никаква смисла и единствено служат за да остварат налудничави цели на одредени елити кои останатите единствено ги препознаваат како бројка. Но живееме и во време кога со леснотија прифаќаме дека „другите“ можат да се повредуваат, се разболуваат и гинат на работните места. Кога елитистите зборуваат за работна недела од 60 работни часови и „согласност“ на работниците да работат „за да заработат“ повеќе. Нашиот умен народ рекол дека и „100 стапови по туѓ грб воопшто не болат“. Така е и со несреќите на работното место. Но кога ќе се случат, е тогаш веќе доцна е.

Во континуитет од 2008 година кога го издадовме првиот извештај за несреќи на работното место, па се до денес, Македонското здружение за заштита при работа ревносно работи на прибирање на податоци кои треба да ја опишат состојбата со заштитата при работа во Македонија. Овој извештај во континуитет преставува и единствен ваков извештај кој се објавува од независна институција.

За крај, Македонското здружение за заштита при работа, со цел добивање на комплетни податоци за настанати несреќи при работа и смртни случаи во Р. Македонија за 2024 год., побара официјални податоци за истите од:

- ЈЗУ Институт за јавно здравје
- Државен инспекторат за труд

НЕСРЕЌИ ПРИ РАБОТА ВО МАКЕДОНИЈА ВО 2024

Во 2024 година успеавме да забележиме јавно објавени во електронските и печатените медиуми, како и искомунцирани до нас како Македонско здружение за заштита при работа вкупно 133 несреќи при работа. Би сакале да потенцираме дека оваа бројка е конзервативна и во голема мера не го отсликува вистинскиот број на потешки несреќи на работното место.

Според податоците кои успеавме да си прибереме и систематизираме 15 потешки несреќи на работното место беа со фатални последици. Следбено на оваа бројка на загинати вработени, стапката на смртни случаи при работа во Македонија изнесува 2,45 односно на секои 100.000 вработени, 2 до 3 вработени гинат на работното место во 2024 година. Оваа стапка на смртност, е во благ пораст споредбено со претходната 2023 година, кога изнесувала 2.16

Кога пак како параметар ќе се земат повредите при работа, тогаш стапката на повреди при работа за 2024 година изнесува 16,76, што покажува дека на секои 100.000 вработени, потешко се повредуваат околу 16 до 17 вработени. Споредбено со минатата година, кога стапката на повреди при работа изнесувала 13,42, стапката на повреди за 2024 е во пораст. За подетален приказ погледнете ја Табела 1.

Табела 1.

СТАПКА НА НЕСРЕЌНИ СЛУЧАИ 2024	ВКУПНО	ПРИМЕРОК	ВКУПНО ВРАБОТЕНИ	СТАПКА
Повреди	116	100.000	692.768 ¹	16,76
Смртни случаи	17	100.000	692.768 ¹	2,45

1 Според податоците на Државниот завод за статистика, во 2024 година, активното население во Република Северна Македонија изнесува 790 152 лица, од кои вработени се 691 736, а 98 416 лица се невработени.

Според најновите достапни податоци од Eurostat, во Европската унија во 2022 година се забележани речиси 2.97 милиони повреди на работното место, што претставува зголемување од 3% во споредба со 2021 година, кога имало околу 2.88 милиони такви случаи. Овој пораст се припишува на економското рестартирање по забавувањето предизвикано од пандемијата на COVID-19.

Во однос на смртните случаи, во 2022 година се регистрирани 3,286 фатални несреќи на работа во ЕУ, што е намалување од 61 случај во споредба со 2021 година, кога имало 3,347 такви случаи. Ова претставува стапка од 1.66 смртни случаи на 100,000 вработени во 2022 година, што е намалување од 1.76 во 2021 година.

Најголем дел од фаталните несреќи се случуваат во секторите како што се градежништвото, транспортот и складирањето, производството, земјоделството, шумарството и рибарството, кои заедно сочинуваат 65.5% од сите фатални несреќи. Особено, градежниот сектор самостојно учествува со речиси една четвртина од сите смртни случаи поврзани со работа.

Во однос на 2023 и 2024 година, детални и комплетни податоци за целата Европска унија сè уште не се објавени. Меѓутоа, на национално ниво, на пример во Ирска, во 2023 година се пријавени 43 смртни случаи поврзани со работа, со најголем број во секторите на земјоделството и градежништвото. Во Шпанија, во 2023 година се регистрирани 616 смртни случаи при работа, што претставува намалување од 14% во споредба со 2022 година. Ова се само два примера каде што се гледа огромна разлика во бројот на несреќи со смртни последици.

За најнови и детални информации, препорачливо е да се следат официјалните извештаи од Eurostat и националните агенции за безбедност и здравје при работа, доколку сакаме да направиме детална анализа за трендот на намалување или зголемување на несреќите при работа.

Доколку направиме споредба со состојбите во Македонија и анализираме тренд на несреќи при работа, воочуваме дека трендот на несреќи по дејности е во сооднос на несреќите на ниво на ЕУ.

ПОВРЕДИ И СМРТНИ СЛУЧАИ СПОРЕД ГРАДОВИ ЗА 2024

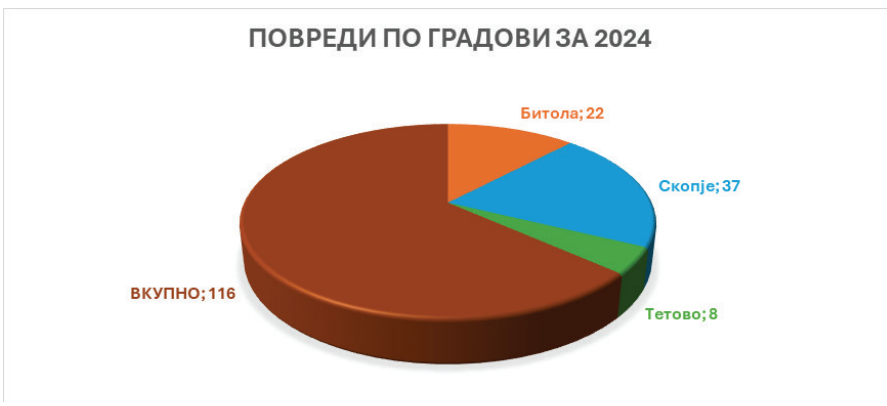
Во Република Македонија официјално има 34 градови. Врз основа на податоците кои успеавме да ги собереме, анализираме и систематизираме, во 2024 година во 23 од нив се случиле несреќи при работа, што значи дека во 64,7% биле забележани несреќи при работа. Во однос на градот во кој се случила несреќата, Скопје е град со најголем број на несреќи. По Скопје следат Битола и Прилеп. Оваа година најголемиот број на смртни случаи поврзани со работното место е во Скопје 3, следат Куманово, Охрид, Струмица и Тетово со по 2 случаеви. Целосен преглед на повредите и несреќите по градови е прикажан во Табела 2.

Табела 2

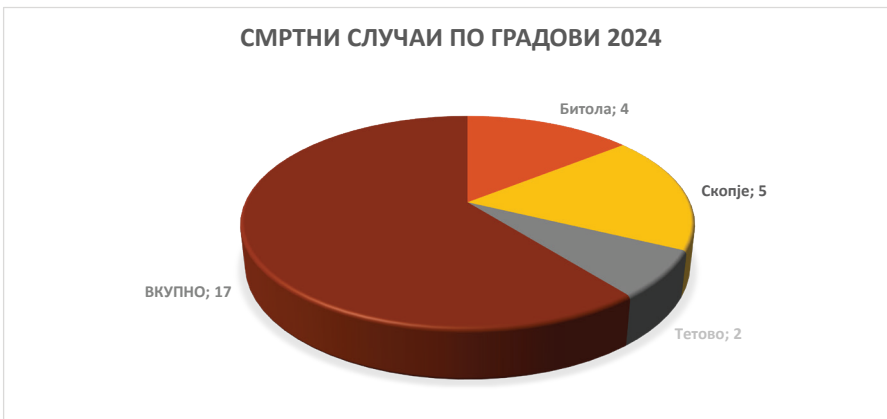
НЕСРЕЌИ ПО ГРАДОВИ	ПОВРЕДИ	СМРТНИ СЛУЧАИ	ВКУПНО
Битола	22	4	26
Валандово	1		1
Виница	1		1
Велес	1		1
Гевгелија	1	1	2
Гостивар	7		7
Делчево	2		2
Карбинци		1	1
Кавадарци	4		4
Кичево	3		3
Кочани	3		3
Кратово	1		1
Крива Паланка	2		2
Куманово	6	1	7
М. Каменица	1		1
Пехчево	2		2
Прилеп	3		3
Пробиштип	4		4
Радовиш	1		1
Свети Николе			0
Скопје	37	5	42
Струга	2		2
Струмица		2	2
Тетово	8	2	10
Штип	4		4
ИТАЛИЈА		1	1
ВКУПНО	116	17	133

Графички приказ на процентуална застапеност за првите 3 града по број на повреди, несреќи со смртен исход и вкупен број на несреќи.

ПОВРЕДИ	
Скопје	37
Битола	22
Тетово	8
% учество во повреди	
Скопје	32%
Битола	19%
Тетово	7%

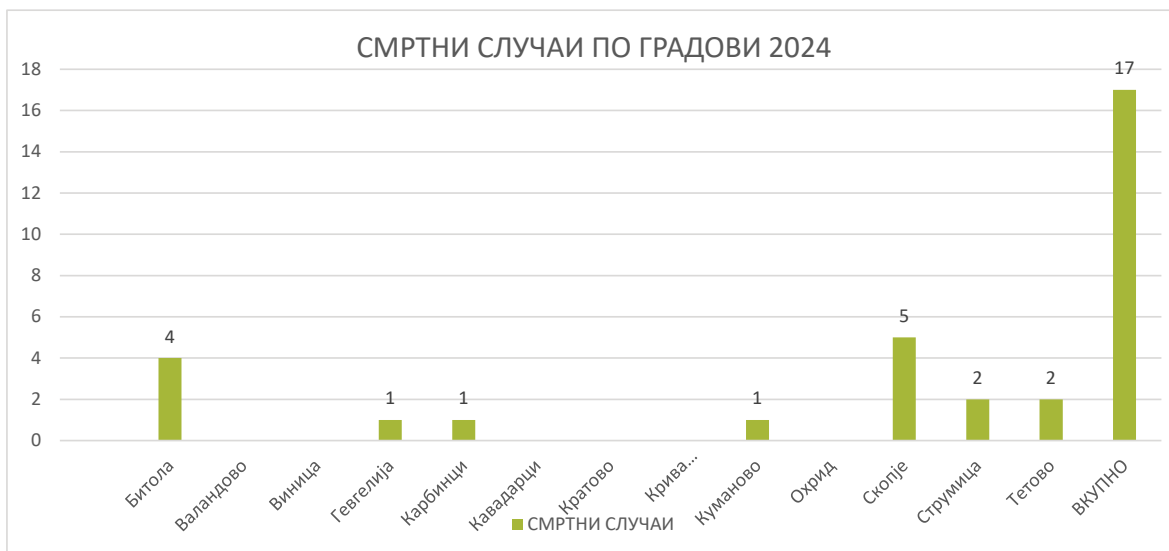

СМРТНИ СЛУЧАИ	
Скопје	5
Битола	4
Тетово	2
% учество во смртни случаи	
Скопје	29%
Битола	24%
Тетово	12%

ВКУПНО НЕСРЕЌИ	
Скопје	42
Битола	26
Тетово	10
% учество во несреќи	
Скопје	32%
Битола	20%
Тетово	8%

НЕСРЕЌИ СПОРЕД ДЕЈНОСТИ ЗА 2024

Несреќите по дејности се класифицирани според националната класификација на дејности (НКД). Во 2024 година најмногу несреќи има во Јавна управа и одбрана 26, Преработувачката индустрија 25, Градежништвото 22. Најголем број на несреќи кои резултирале во смрт има во дејностите на градежништвото и транспорт и складирање по 4, дејностите на домаќинства како работодавачи 3. Дејностите на домаќинства како работодавачи во голем дел ги опфаќаат земјоделските работи на своите имоти. Доколку овие лица се регистрирани како земјоделци, тогаш голем дел од повредите би се припишале на дејноста земјоделство. Најголемиот број на несреќи во оваа дејност се случиле со земјоделска машина - трактор, при вршење на земјоделски работи, транспорт или при учество во сообраќај. Исто така градежните зафати врз објектите од домаќинството каде што имаше исто така зголемен број на повреди и смртни случаи, покажува дека дејностите во домаќинствата се една од најчестите причини за настанување на несреќи при работа. Целосниот преглед е претставен во Табела 3.

Табела 3.

Национална класификација на дејности - НКД		ПОВРЕДИ	СМРТНИ СЛУЧАИ	ВКУПНО
F/Г	ГРАДЕЖНИШТВО	22	4	26
T/П	ДЕЈНОСТИ НА ДОМАЌИНСТВАТА КАКО РАБОТОДАВАЧИ, ДЕЈНОСТИ НА ДОМАЌИНСТВАТА КОИ ПРОИЗВЕДУВААТ РАЗНОВИДНА СТОКА И ВРШАТ РАЗЛИЧНИ УСЛУГИ ЗА СОПСТВЕНИ ПОТРЕБИ*	12	3	15
Q/Н	ДЕЈНОСТИ НА ЗДРАВСТВЕНА И СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА	6	3	9
S/O	ДРУГИ УСЛУЖНИ ДЕЈНОСТИ	5	1	6
A/A	ЗЕМЈОДЕЛСТВО, ШУМАРСТВО И РИБАРСТВО	1	1	2
J/S	ИНФОРМАЦИИ И КОМУНИКАЦИИ	1	0	1
O/Љ	ЈАВНА УПРАВА И ОДБРАНА, ЗАДОЛЖИТЕЛНО СОЦИЈАЛНО ОСИГУРУВАЊЕ	26	0	26
P/М	ОБРАЗОВАНИЕ	1	0	1
C/B	ПРЕРАБОТУВАЧКА ИНДУСТРИЈА	25	1	26
B/Б	РУДАРСТВО И ВАДЕЊЕ НА КАМЕН	8	0	8
E/Д	СНАБДУВАЊЕ СО ВОДА, ОТСТРАНУВАЊЕ НА ОТПАДНИ ВОДИ, УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД И ДЕЈНОСТИ ЗА САНАЦИЈА НА ОКОЛИНАТА	1	0	1
D/Г	СНАБДУВАЊЕ СО ЕЛЕКТРИЧНА ЕНЕРГИЈА, ГАС, ПАРЕА И КЛИМАТИЗАЦИЈА	1	0	1
H/Ж	ТРАНСПОРТ И СКЛАДИРАЊЕ	8	4	12
R/Њ	УМЕТНОСТ, ЗАБАВА И РЕКРЕАЦИЈА	0	0	0
	ВКУПНО	116	17	133

При смртен случај или потешка повреда на работно место постојат различни инспекциски служби кои се надлежни за вршење увид. Во рударството увид во несреќите врши рударски инспектор. Инспекцијата за заштита при работа во состав на Министерството за труд и социјална политика не врши увид и не води евиденција за несреќи на работници во сообраќај, во секторот на полиција, одбрана и за несреќи настанати при вршење дејност во домаќинствата. Поради ова постои можност за разлика во бројките за несреќи кои ги водат различни институции.

ПРИЧИНИТЕЛИ НА НЕСРЕЌА НА РАБОТА

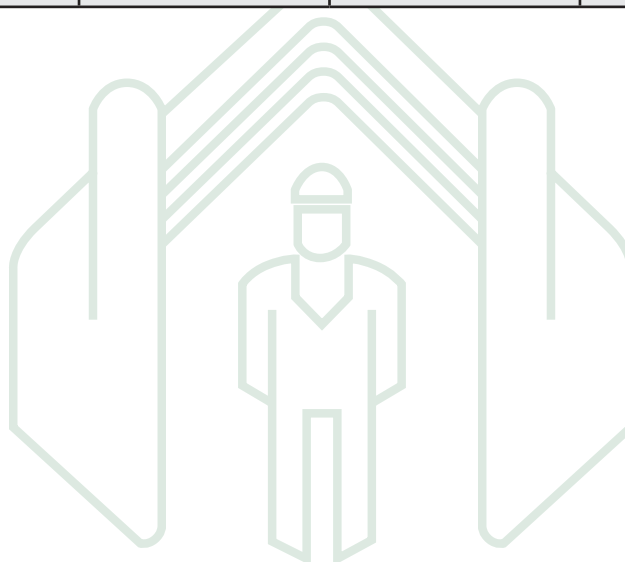
Поради потребата од детална истрага и анализа за да се утврдат вистинските причинители за секоја повреда или смртен случај, не сме во можност да направиме соодветна класификација. Односно најчесто од нашите извори (медиумите) немаме целосни податоци за причинителот на повредата или целосен и точен опис на настанот. Ова ќе можеме да го класифицираме во моментот кога за извори на податоците ќе имаме релевантни податоци согласно одредена методологија на водење на податоците за несреќи.

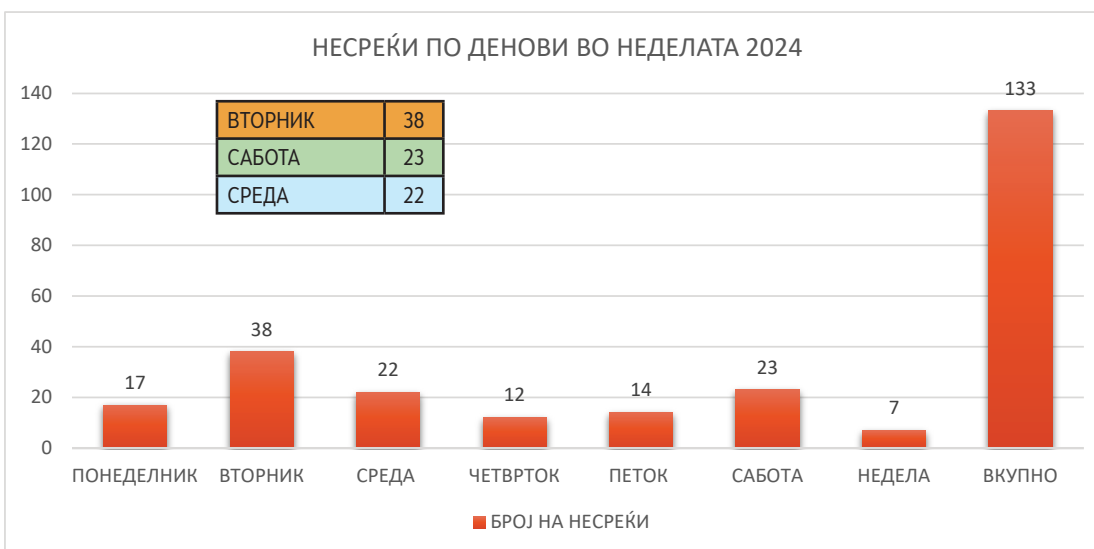
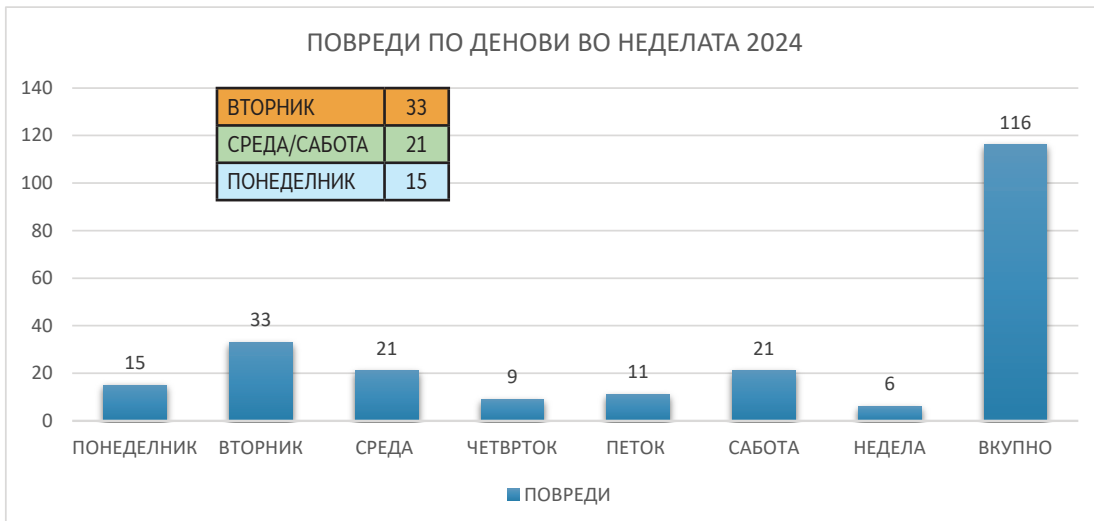
ПОДЕЛБА НА НЕСРЕЌИТЕ ПО ДЕНОВИ ВО 2024

Бидејќи податоците кои ги објавуваме се однесуваат на сите дејности согласно НКД, постои изедначеност на несреќите по денови. Затоа имаме несреќи при вршење дејност и во сабота и недела. При оваа анализа утврдено е дека најголем број смртни случаи имало во вторник 5, по 3 четврток и петок. Исто така најголем број на повреди имало во вторник, додека во другите денови од неделата бројката се движи понеѓу 11 и 21 повредени.

Табела 4

ДЕН ВО НЕДЕЛАТА	ПОВРЕДИ	СМРТ	БРОЈ НА НЕСРЕЌИ
ПОНЕДЕЛНИК	15	2	17
ВТОРНИК	33	5	38
СРЕДА	21	1	22
ЧЕТВРТОК	9	3	12
ПЕТОК	11	3	14
САБОТА	21	2	23
НЕДЕЛА	6	1	7
ВКУПНО	116	17	133

НЕСРЕЌИ ПО МЕСЕЦИ ВО 2024

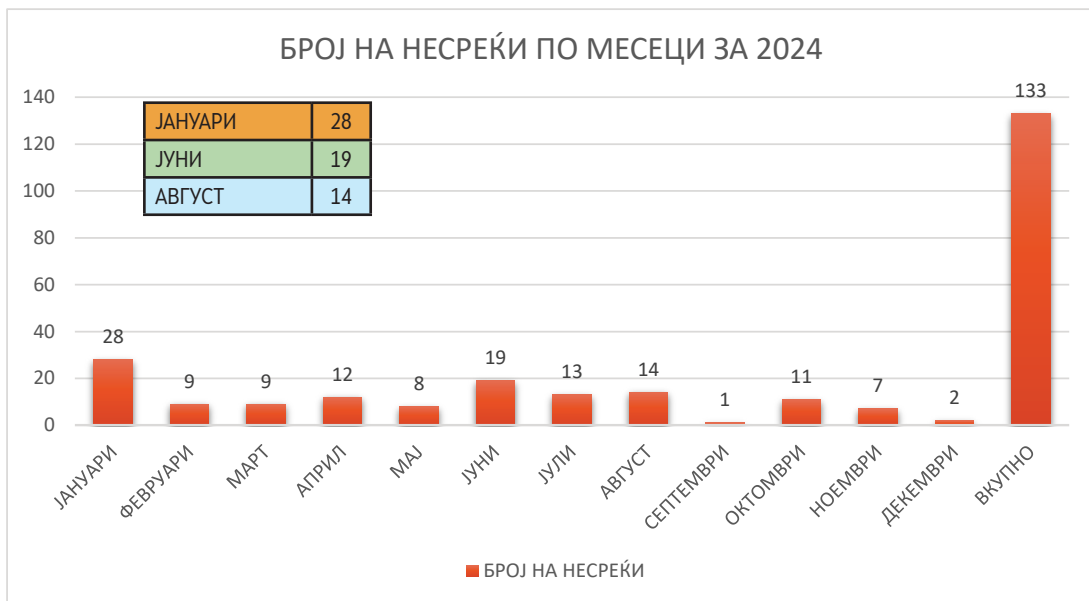
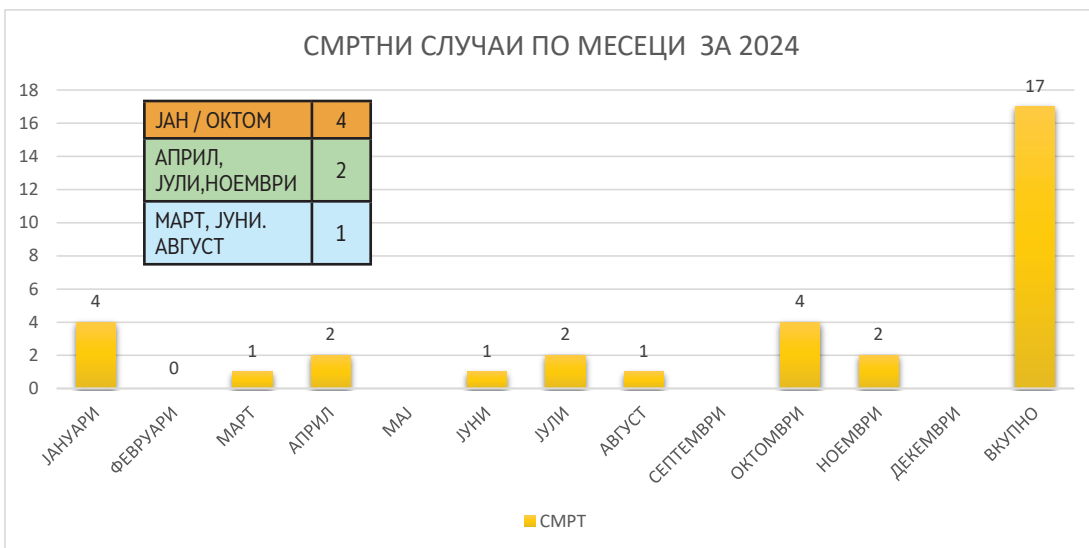
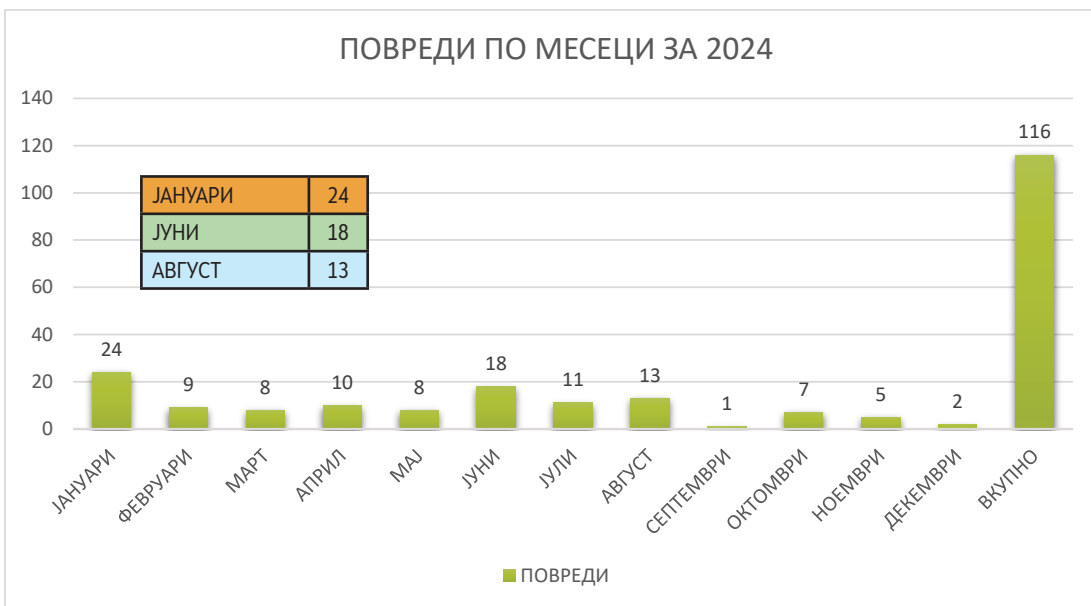
Според резултатите добиени од анализа на несреќите при работа, по месецот во кој се случиле, можеме да видиме дека најмногу несреќи се случиле во месец Јануари - вкупно 28. Бројот на смртни случаи, е најголем во месец Јануари и Октомври по 4, додека февруари, мај, септември и декември се без регистрирани смртни случаevi. Може да се забележи дека несреќите за кои во минатата година во летните месеци беа со мала стапка, во 2024 година се во пораст, додека во другите месеци бројката е прилично изедначена.

Прегледот по месеци е даден во Табела 5.

Табела 5.

МЕСЕЦ ВО ГОДИНАТА	СМРТ 2022	СМРТ 2023	СМРТ 2024	НЕСРЕЌИ 2022	НЕСРЕЌИ 2023	НЕСРЕЌИ 2024
ЈАНУАРИ	2	1	4	9	7	28
ФЕБРУАРИ	0	0	0	29	4	9
МАРТ	0	1	1	10	10	9
АПРИЛ	3	2	2	12	18	12
МАЈ	1	1	0	33	10	8
ЈУНИ	2	1	1	11	6	19
ЈУЛИ	6	2	2	14	9	13
АВГУСТ	2	0	1	12	5	14
СЕПТЕМВРИ	1	3	0	4	7	1
ОКТОМВРИ	2	1	4	12	11	11
НОЕМВРИ	1	2	2	7	14	7
ДЕКЕМВРИ	2	1	0	16	7	2
ВКУПНО	22	15	17	169	108	116

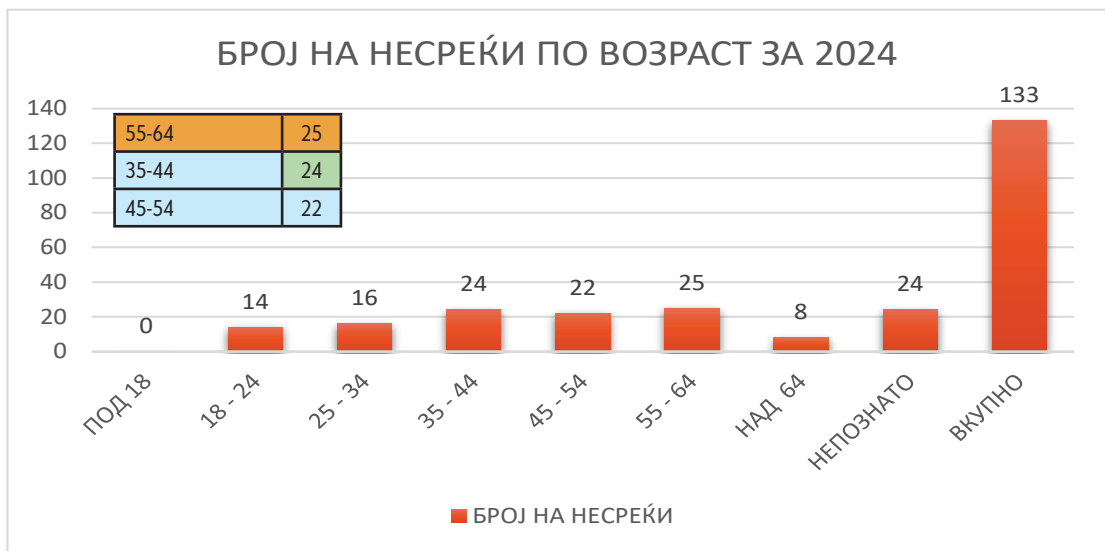
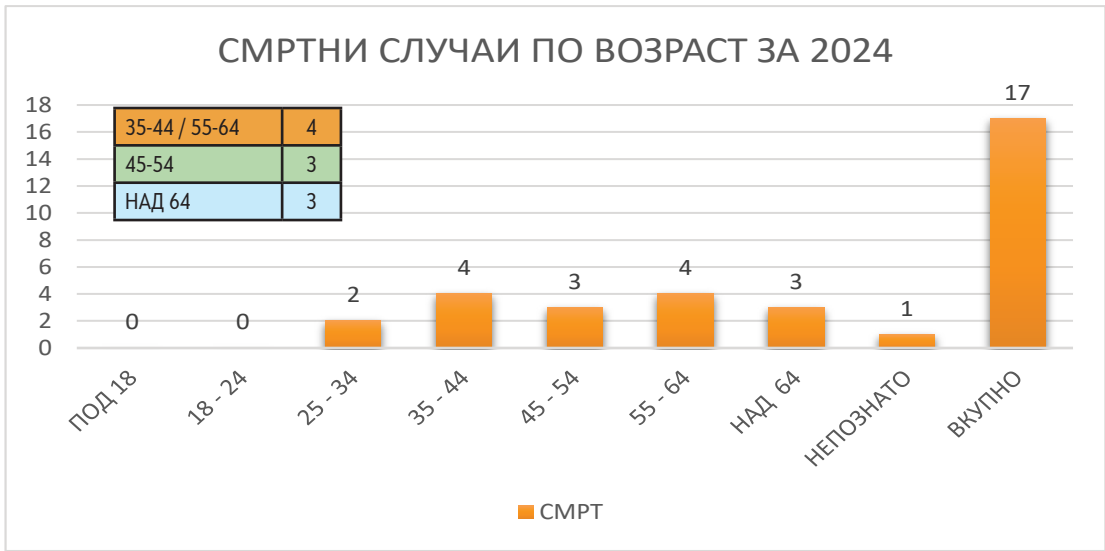
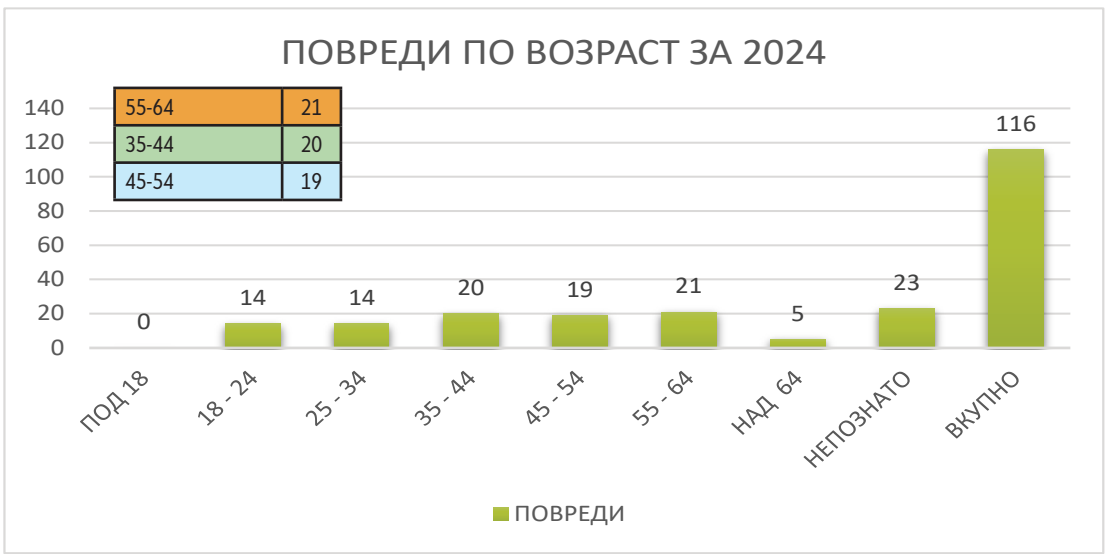
НЕСРЕЌИ ПО ВОЗРАСТ ЗА 2024 ГОДИНА

Според добиените податоци најголем број несреќи – 21, се случиле на лица на возраст помеѓу 55-64 години. Најголем број на несреќи со фатален исход - 4 има во категорија од возраст од 35-44 и 55-64 години. Но и во другите возрастни категории од 18 до 64 се забележуваме дека таа бројка е прилично изедначена, односно несреќите се случуваат и на искусните работници како и на помладите и понеискусни. Мора да се истакне дека за голем број на несреќи немаме податоци за возраста. Целосниот преглед на несреќи според возраста можете да го погледнете во Табела 6.

Табела 6.

ВОЗРАСТ	ПОВРЕДИ	СМРТ	БРОЈ НА НЕСРЕЌИ
ПОД 18	0	0	0
18 - 24	14	0	14
25 - 34	14	2	16
35 - 44	20	4	24
45 - 54	19	3	22
55 - 64	21	4	25
НАД 64	5	3	8
НЕПОЗНАТО	23	1	24
ВКУПНО	116	17	133

НЕСРЕЌИ ПО ПОЛ ЗА 2024 ГОДИНА

Во согласност со нашите податоци и оваа година поголемиот број на повреди и смртни случаи спаѓаат во категоријата мажи. Од вкупно 133 несреќи, 8 од нив спаѓаат во категоријата жени, што е повеќе од минатата година кога беа забележани 6 повреди во категоријата жени.

Целосниот преглед погледнете го во Табела 7.

Табела 7.

ПОЛ	ПОВРЕДИ	СМРТНИ СЛУЧАИ	БРОЈ НА НЕСРЕЌИ
МАЖИ	108	17	125
ЖЕНИ	8	0	8
ВКУПНО	116	17	133

ИЗВОР НА ПРИБИРАЊЕ НА ПОДАТОЦИ НА НАСТАНАТИ НЕСРЕЌИ ПРИ РАБОТА

Македонското здружение за заштита при работа како извор за добивање на податоци за настанати несреќи при работа во 2023-та година ги користеше информациите објавени во пишаните и електронски медиуми во Р. Македонија. Добиените информации за настанати несреќи при работа од медиумите беа основа за направената анализа на податоците која е прикажана претходно.

Македонското здружение за заштита при работа, со цел добивање на комплетни податоци за настанати несреќи при работа и смртни случаи во Македонија за 2024 год., побара официјални податоци за истите од:

- ЈЗУ Институт за јавно здравје
- Државен инспекторат за труд

До моментот на заклучување на извештајот заклучно со 27. 04. 2023 година Податоци доставиле Институтот за јавно здравје и Државниот инспекторат за труд .

*Од Државниот завод за статистика добивме известување дека тие во рамки на нивните статистички операции не водат евиденција и статистика на несреќи при работа.

Од доспеаните податоци од двете институции можеме да заклучиме дека прибирањето на релевантни и униформни информации во Македонија се уште претставува нерешлив проблем. Доколку ги споредиме меѓу себе, ќе можеме да увидиме дека сликата која ја добиваме за состојбата за безбедноста и здравјето при работа во Македонија се разликува од институција до институција.

ЗАКЛУЧОК

По основ на анализа на податоците за несреќи кои ги собравме, анализиравме и систематизиравме за периодот од 2024 година, евидентирано е дека бројот на несреќи во споредба со 2023 година е зголемен како и бројот на несреќи со фатален исход.

МАКЕДОНСКО ЗДРУЖЕНИЕ ЗА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА			
Година	Повреди	Несреќи со смртен исход	Вкупно несреќи
2023	93	15	108
2024	116	17	133

Споредбена табела ИЈЗ, ДИТ, МЗЗПР

Година	ПОВРЕДИ НА РАБОТА			ПОВРЕДИ НА РАБОТА СО СМРТЕН ИСХОД		
	ИЈЗ	ДИТ	МЗЗПР	ИЈЗ	ДИТ	МЗЗПР
2023	728	2.237	93	0	17	15
2024	728	2499	116	0	13	17

Повторно сметаме дека е потребно да нагласиме, дека целта на овој извештај е поттикнување на оние кои што учествуваат во овој процес да вложат максимален напор кон добивање на усогласени податоци за реалната состојба во областа на водење евиденции во областа на безбедноста и здравјето при работа.

Целта не е само усогласување на бројките, туку овие бројки поткрепени со низа други статистички податоци да бидат анализирани за да добиеме одредени заклучоци, да видиме каде се слабостите и да предлагаме соодветни мерки за надминување на проблемите. Доколку само добиеме релевантни бројки без соодветна анализа целта е промашена. Овој процес мора реално да заживее и во Р. Македонија.

Покрај донесените законски решенија за водење на евиденција во оваа област потребно е и донесување на подзаконски акти кои точно ќе ги дефинираат потребните податоци при евидентирањето, кои се потребни за подетални истраги, донесување заклучоци и предлагање соодветни мерки.

Меѓутоа неретко во пракса се сретнуваме со недоволно познавање на обврските на лицата кои треба да учествуваат во деловите од процесот, како и немарниот пристап поради непознавање или други побуди. Поради тоа е потребно воведување на одговорност на сите учесници во процесот од лицата кои ги пополнуваат потребните документи до оние кои вршат нивна обработка. Исто така по усвојување на потребните обрасци потребно е да се изврши соодветна обука на сите кои учествуваат во процесот.

Доколку сакаме побрзо приближување кон Европската Унија ни претстои само уште мал број на подзаконски акти со кои ќе се воведат ESAW – Методологијата и многу работа за нејзино спроведување.)

МАКЕДОНСКО ЗДРУЖЕНИЕ ЗА ЗАШТИТА ПРИ РАБОТА
MACEDONIAN OCCUPATIONAL SAFETY AND HEALTH ASSOCIATION

Градски трговски центар, Скопје, Македонија | тел +389 (0)2 2774 868
емаил: kontakt@mzzpr.org.mk | веб: www.mzzpr.org.mk